

Państwowa
Inspekcja
Ochrony Roślin
i Nasiennictwa

Cooperation
Agency
for Local
Authorities

Współistnienie upraw roślinnych genetycznie zmodyfikowanych z uprawami konwencjonalnymi i ekologicznymi

Stan faktyczny, przepisy,
założenia systemu kontrolnego

Wstęp

Szybko powiększający się areal produkcji roślin genetycznie zmodyfikowanych, a jednocześnie rosnące zainteresowanie producentów i konsumentów tradycyjnym rodzajem produkcji, jakim jest rolnictwo ekologiczne, mogą stwarzać sytuację konfrontacji tych rozwojowych leczy, wydaje się, bardzo różnych kierunków produkcji. Tym bardziej odmiennych, że europejska koncepcja rolnictwa ekologicznego wyklucza m.in. stosowanie produktów biotechnologii.

W Unii Europejskiej zasady produkcji w rolnictwie ekologicznym, jak i stosowanie produktów GMO w rolnictwie i przemyśle rolno-spożywczym są regulowane przez wiele aktów prawnych, w ramach Systemu Bezpieczeństwa Żywności. Jednak do niedawna przepisy traktowały te obydwa rodzaje produkcji niejako z osobna. W praktyce, jak miało to miejsce w Wielkiej Brytanii, może występować szereg sytuacji problemowych na styku rolnictwa ekologicznego, rolnictwa konwencjonalnego i produkcji rolnej prowadzonej z zastosowaniem organizmów genetycznie zmodyfikowanych. Dotyczy to zarówno warunków środowiskowych produkcji rolnej, jak i technologii przetwórstwa, transportu i dystrybucji produktów gotowych.

Efektom niedostatku odpowiednich rozwiązań systemowych i skutecznego nadzoru nad wprowadzaniem produktów GMO do produkcji rolnej i na rynek artykułów rolno-spożywczych może być przypadkowa, niezamierzona obecność produktów GMO w surowcach lub produktach konwencjonalnych lub pochodzących z rolnictwa ekologicznego. W ten sposób może powstać poważna niezgodność pomiędzy deklarowanymi na etykiecie a rzeczywistymi parametrami jakościowymi danego produktu. Tym samym, odbiorca takiego produktu, którym jest inny producent, dystrybutor, czy wreszcie konsument, może zostać wprowadzony w błąd, bo pozbawiony rzetelnej i uczciwej informacji o pochodzeniu i cechach jakościowych wyrobu, w tym zawartości w nim GMO.

W celu uniknięcia tego typu niekorzystnych zjawisk w 2003 roku Komisja UE opublikowała zalecenia w sprawie wskazówek na temat opracowania narodowych strategii i najlepszych praktyk na rzecz współistnienia upraw zmodyfikowanych genetycznie, upraw tradycyjnych i upraw ekologicznych. Jest to przewodnik, który ma stanowić pomoc dla Państw Członkowskich w określeniu praktycznych, zgodnych z prawem UE środków koegzystencji czyli współistnienia obok siebie różnych systemów produkcji rolnej. Zawiera on zestaw ogólnych zasad oraz zagadnień technicznych i proceduralnych. Określa szereg rodzajów możliwych działań, które powinny zostać wdrożone do stosowania na szczeblu krajowym, regionalnym lub lokalnym.

Źródło: *Polskie Stowarzyszenie Fitosanitarne: www.gmo-eko.net*

1. Co to jest współlistnienie? Jakie są założenia przy tworzeniu przepisów dotyczących współlistnienia?

Współlistnienie upraw roślin genetycznie zmodyfikowanych z uprawami konwencjonalnymi i ekologicznymi zgodnie z założeniami przyjętymi przez Komisję Europejską polega na zapewnieniu rolnikom praktycznej możliwości wyboru pomiędzy uprawą roślin tradycyjnych i ekologicznych oraz uprawą roślin genetycznie zmodyfikowanych.

System autoryzacji produktów GMO w Unii Europejskiej wyraźnie określa, że uprawiać można jedynie te rośliny, które zostały dopuszczone do obrotu z możliwością ich uprawy zgodnie z obowiązującym we Wspólnocie prawem, i które nie stanowią zagrożenia dla zdrowia ludzi i dla środowiska. W związku z tym przy tworzeniu krajowych aktów prawnych regulujących zasady współlistnienia upraw nie powinno brać się pod uwagę względów bezpieczeństwa, gdyż te kwestie uregulowane są na etapie wprowadzania produktów do obrotu, natomiast krajowe przepisy powinny umożliwiać rolnikom swobodne funkcjonowanie i głównie odnosić się do aspektów ekonomicznych.

W dniu 23 lipca 2003 r. Komisja przyjęła *Zalecenie 2003/556/WE w sprawie wytycznych dotyczących rozwoju krajowych przepisów i wzorców w celu zapewnienia współlistnienia upraw genetycznie zmodyfikowanych, tradycyjnych i ekologicznych*, które ma na celu pomóc państwom członkowskim przy opracowywaniu krajowych przepisów w zakresie współlistnienia upraw. *Zalecenia* przedstawiają ogólne zasady, oraz wykaz środków technicznych, które należy uwzględnić w przepisach krajowych.

2. Jakie zasady powinny brać pod uwagę przez Państwa Członkowskie przy opracowywaniu przepisów dotyczących współlistnienia?

1) Przejrzystość przepisów i współpraca zaangażowanych podmiotów przy ich tworzeniu
Narodowe strategie i najlepsze praktyki na rzecz współlistnienia upraw zmodyfikowanych genetycznie, upraw tradycyjnych i upraw ekologicznych należy opracowywać we współpracy ze wszystkimi zainteresowanymi problemem podmiotami, w sposób gwarantujący przejrzystość.

2) Uwzględnianie danych naukowych

Przepisy dotyczące koegzystencji powinny być oparte na danych naukowych odnoszących się do biologii i fizjologii poszczególnych gatunków roślin. Powinny być skonstruowane w taki sposób, aby umożliwić prowadzenie w tym samym czasie upraw genetycznie modyfikowanych i upraw tradycyjnych, przy zapewnieniu że nie zostaną przekroczone dopuszczalne limity zanieczyszczeń upraw tradycyjnych przez GMO, co spowodowałoby konieczność oznakowania całego produktu jako zawierającego GMO. Informacje naukowe powinny podlegać ustawicznej ocenie i aktualizacji. Jednocześnie, wraz z aktualizacją danych naukowych powinno dokonywać się aktualizacji przepisów.

3) Korzystanie z istniejących metod/praktyk segregacji

Działania na rzecz współistnienia upraw zmodyfikowanych genetycznie, upraw tradycyjnych i upraw ekologicznych powinny uwzględniać już istniejące praktyki i metody segregacji stosowane choćby przy produkcji nasiennej.

4) Skuteczność

Działania na rzecz współistnienia upraw zmodyfikowanych genetycznie, upraw tradycyjnych i upraw ekologicznych powinny być skuteczne, efektywne i nie powinny pociągać za sobą dużych nakładów finansowych w odniesieniu do poszczególnych upraw. Nie powinny również wykraczać poza niezbędne ramy techniczne, które zagwarantują utrzymanie czystości uprawy i zabezpieczą ją przed przekroczeniem poziomu dopuszczalnej obecności GMO, zgodnie z normami ustalonymi w prawodawstwie. Przepisy nie mogą stanowić nadmiernego obciążenia dla rolników, producentów nasion, spółdzielni i innych podmiotów związanych z różnymi rodzajami produkcji rolnej.

5) Przyjęcie odpowiedniej skali

Rozważając wszystkie możliwe opcje, przy konstruowaniu przepisów za najważniejsze należy uznać takie, które umożliwią prawidłowe funkcjonowanie gospodarstw rolnych na danym terenie oraz takie, które umożliwią koordynację działań pomiędzy sąsiednimi gospodarstwami.

6) Dobór zasad

Najlepsze praktyki na rzecz współistnienia upraw zmodyfikowanych genetycznie, upraw tradycyjnych i upraw ekologicznych powinny uwzględniać różnice pomiędzy gatunkami i odmianami roślin oraz rodzajami produkcji (np. produkcja roślinna lub produkcja nasiennej). Aby zapewnić zrównoważony charakter działań, należy uwzględnić różnice regionalne, które mogą wpływać na poziom zmieszania organizmów zmodyfikowanych genetycznie i organizmów nie zmodyfikowanych genetycznie (np. warunki klimatyczne, ukształtowanie terenu, tradycje upraw i systemy płodozmianu, struktura gospodarstw, udział organizmów zmodyfikowanych genetycznie w regionie).

7) Równe traktowanie podmiotów

Narodowe strategię na rzecz współistnienia upraw zmodyfikowanych genetycznie oraz upraw tradycyjnych i upraw ekologicznych powinny zapewniać równowagę interesów rolników prowadzących każdy rodzaj produkcji rolnej. Należy zachęcać rolników do współpracy.

8) Zasady ponoszenia odpowiedzialności

Państwa członkowskie powinny przeanalizować swoje prawa cywilne, aby umożliwić egzekwowanie odpowiedzialności w związku z prowadzoną działalnością. Celem tych

działań powinno być znalezienie odpowiedzi na pytanie, czy istniejące prawo krajowe jest w tym zakresie wystarczająco skuteczne.

9) Monitoring i kontrola

Przyjęte działania i instrumenty prawne powinny być na bieżąco monitorowane i oceniane w celu weryfikacji ich skuteczności, a także w celu uzyskania informacji niezbędnych do ich udoskonalania.

Państwa Członkowskie powinny stworzyć systemy kontroli i inspekcji, aby zagwarantować właściwą realizację działań na rzecz współistnienia upraw zmodyfikowanych genetycznie, upraw tradycyjnych i upraw ekologicznych.

Dobór środków dla zapewnienia współistnienia upraw zależy od wielu czynników, które różnią się od siebie w poszczególnych regionach w zależności od jego warunków klimatycznych i glebowych, wielkości i rozłożenia pól, struktury upraw, płodozmianu, itd.

Ponieważ rolnictwo funkcjonuje w otwartej przestrzeni, nie można wykluczyć przypadkowego zanieczyszczenia upraw konwencjonalnych materiałem genetycznie zmodyfikowanym, a to może mieć bezpośredni wpływ na wynik ekonomiczny (wspomniane dwa typy upraw – konwencjonalne i wykorzystujące rośliny GMO mają inne wartości rynkowe). W tej sytuacji kluczową kwestią jest ustalenie progów dopuszczalnych domieszek nasion genetycznie zmodyfikowanych w nasionach konwencjonalnych. Progi te będą wyznaczały poziom obowiązkowego znakowania partii nasion jako zawierającej GMO. Przepisy wspólnotowe nie określają jak dotychczas progowej zawartości modyfikacji genetycznej, której obecność decyduje o zaklasyfikowaniu danej partii jako partia GMO lub nie GMO. Uregulowanie tej kwestii Komisja Europejska pozostawia do uznania Państwom Członkowskim.

Niektóre Państwa Członkowskie nie czekając na jednolite rozwiązania europejskie prowadzą debatę nad uregulowaniem we własnych przepisach progów określających dopuszczalny poziom zanieczyszczenia GMO w partiach nasion konwencjonalnych.

Kraj	Wartość progowa (%)
FR	próg wykrywalności
AT	0,01
IT	0,05
EE	0,5
RO	0,9 (wartość dotychczas nie zatwierdzona)
HU	trwa dyskusja nt. zatwierdzenia wartości pomiędzy 0,1 i 0,5
BG	0,5

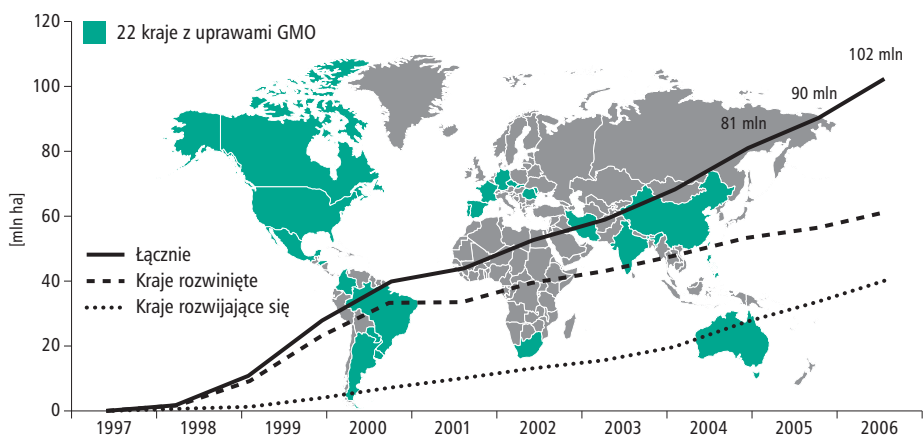
3. Stan upraw GMO na świecie i w Europie

Uprawy na świecie

Powierzchnia upraw roślin transgenicznych na świecie z roku na rok wzrasta. W 2006 roku światowy areal upraw roślin modyfikowanych wzrósł o 13% w stosunku do roku poprzedniego po raz pierwszy, przekraczając powierzchnię 100 milionów hektarów (rok 2006 – 102 miliony hektarów).

Jest to powierzchnia czterokrotnie większa od obszaru całych Włoch. Na przestrzeni 10 lat (1996–2006) uprawy GMO zwiększyły areal ponad sześćdziesięciokrotnie. Liczba rolników uprawiających rośliny transgeniczne w roku 2006 po raz pierwszy przekroczyła 10 mln i doszła do 10,3 mln. Ponad 90% rolników, którzy uprawiali GMO w minionym roku (9,3 milionów) pochodzi z krajów rozwijających się. Ponadto, 22 kraje na świecie zajmowały się uprawą roślin transgenicznych, natomiast 29 innych krajów zatwierdziło import tych roślin z przeznaczeniem ich na konsumpcję i produkcję pasz, oraz eksperymentalne badanie w środowisku.

Globalny areal upraw transgenicznych w milionach hektarów, w latach 1996–2006

Pomiędzy 2004 a 2006 rokiem nastąpił 13% (o 12 mln ha) wzrost arealu upraw transgenicznych. W 2006 roku globalny areal upraw transgenicznych wyniósł 102 mln ha.

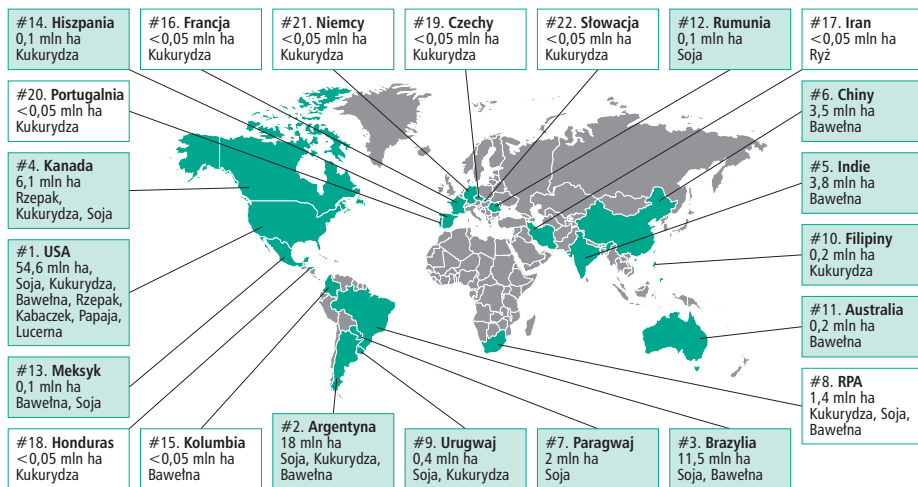
Źródło <http://www.biotechnolog.pl>

W uprawie roślin transgenicznych przodują Stany Zjednoczone gdzie w 2006 roku powierzchnia upraw wzrosła o kolejne 4,8 mln. hektarów, osiągając poziom 54,6 mln hektarów. W Ameryce Południowej największym producentem jest Brazylia, która przeznaczyła łącznie 11,5 mln hektarów pod uprawę transgenicznej soi oraz bawełny.

Na terenie Azji liderem są Indie, gdzie pod uprawy biotechnologiczne przeznaczone jest 3,8 mln hektarów. W 2006 r., pod względem arealu uprawy GMO Indie po raz

pierwszy pokonały Chiny i tym samym znalazły się na piątej pozycji wśród największych producentów upraw biotechnologicznych na świecie.

Kraje o największym areale upraw GMO, 2006

■ – 14 mega-krajów GMO, czyli o powierzchni upraw transgenicznych 50 tys. ha lub więcej

Źródło <http://www.biotechnolog.pl>

Uprawy w Europie

Uprawa roślin zmodyfikowanych genetycznie w Europie może odbywać się tylko wtedy, jeśli odmiana jest autoryzowana do uprawy zgodnie z *Dyrektywą 2001/18/WE z dnia 12 marca 2001 r. w sprawie zamierzonego uwalniania do środowiska organizmów zmodyfikowanych genetycznie i uchylającej dyrektywę Rady 90/220/EWG* lub zgodnie z *Rozporządzeniem 1829/2003/WE z dnia 22 września 2003 r. w sprawie genetycznie zmodyfikowanej żywności i paszy*. Autoryzacja jest możliwa tylko wówczas, jeśli z przeprowadzonej dla danego produktu oceny naukowej wynika, iż jest on bezpieczny dla środowiska i zdrowia ludzkiego.

Dotychczas, komercyjna uprawa roślin zmodyfikowanych genetycznie w Unii Europejskiej ograniczała się do dwóch odmian kukurydzy (linia Bt176 - tylko Hiszpania oraz MON810 – cała Wspólnota). Zaznaczyć jednak należy, że kukurydza Bt176 została wycofana z obrotu *Decyzją Komisji Europejskiej Nr 2007/304/WE z dnia 25 kwietnia 2007 r. w sprawie wycofania z obrotu kukurydzy Bt176 (SYN-EV176-9) oraz jej produktów pochodnych*.

W Hiszpanii, w 2004 r. uprawę kukurydzy linii Bt prowadzono na obszarze 58 000 ha, zaś 3 lata później, tj. w roku 2007 - na 75000 ha. W innych Państwach Członkowskich uprawa zmodyfikowanej genetycznie kukurydzy ogranicza się do kilkuset hektarów. Dlatego też, doświadczenia krajów Unii Europejskiej w porównaniu

np. z krajami Ameryki Płn. lub Płd. w zakresie upraw roślin transgenicznych są bardzo ograniczone.

Występująca w europejskich uprawach kukurydza MON 810 zawiera gen, który decyduje o jej odporności na omacnicę prosowiankę

Przykłady komercyjnej uprawy kukurydzy MON 810 w państwach europejskich

Kukurydza MON810	uprawa w (ha)	
	2006	2007
Hiszpania	53 700	75 150
Francja	5 000	21 200
Czechy	1 290	5 000
Portugalia	1 250	4 500
Niemcy	950	2 685
Słowacja	30	900

Obok państw zainteresowanych uprawą transgenicznej kukurydzy zdecydowana większość państw Unii Europejskiej jest temu przeciwna. Państwa łączą się w inicjatywach tworzenia „stref wolnych od upraw GMO” i do czasu opracowania przepisów regulujących zasady współistnienia nawołują do zaprzestania takich upraw.

Główne postulaty, które podnoszone są przez przeciwników GMO i inicjatorów tworzenia stref wolnych od GMO to:

- obawy odnośnie licznych naukowych wątpliwości dotyczących bezpieczeństwa genetycznie zmodyfikowanej żywności (GMO) oraz wpływu upraw genetycznie zmodyfikowanych (GM) na środowisko,
- ewidentne trudności prowadzenia uprawy GM bez 100%-owej pewności uniknięcia zanieczyszczenia sąsiadujących upraw tradycyjnych i ekologicznych, oraz negatywnych skutków ekonomicznych na cały sektor rolno-spożywczy;
- domaganie się przez społeczeństwo żywności bez GMO oraz środowiska wolnego od zanieczyszczeń GMO

4. Rozwiązania prawne – przykłady z państw europejskich

Zgodnie z informacjami zawartymi w Komunikacie Komisji dla Rady i Parlamentu Europejskiego „Sprawozdanie w sprawie wdrożenia krajowych środków w zakresie współistnienia upraw genetycznie modyfikowanych oraz upraw tradycyjnych i ekologicznych {SEC(2006) 313}”, do końca 2005 r. akty prawne w zakresie współistnienia upraw przyjęto w czterech Państwach Członkowskich (Niemcy, Dania, Portugalia oraz sześć landów austriackich). Jednak większość Państw Członkowskich opraco-

wała projekty przepisów w zakresie współlistnienia upraw. W niektórych Państwach Członkowskich ustawodawstwo regulujące współlistnienie upraw opracowuje się na szczeblu regionalnym.

Przepisy dotyczące współlistnienia, ze względu na ich charakter, muszą być notyfikowane Komisji Europejskiej zgodnie z *Dyrektywą 98/34/WE ustanawiającą procedurę udzielania informacji w zakresie norm i przepisów technicznych*, która ocenia je w kontekście *Zaleceń 203/556/WE* i sprawdza, czy państwo gwarantuje w przedkładanych przez siebie przepisach swobodę funkcjonowania podmiotów na rynku i zapewnia im równe prawa.

Przykładowe rozwiązania prawne dotyczące współlistnienia proponowane przez niektóre Państwa Członkowskie

Państwo członkowskie	Rodzaj aktu prawnego	Czy wymagany jest wniosek/ zezwolenie	Czy wymagane jest zgłoszenie uprawy organowi publicznemu	Czy wymagane jest poinformowanie sąsiednich gospodarstw	Umowy innego rodzaju stosowane przez rolników
PT	ustawa		tak, 20 dni	tak	tak, przy tworzeniu regionów upraw GMO i regionów wolnych od GMO
NL	rozporządzenie			tak	
CZ	ustawa		tak, w terminie do 1 marca	tak	
SK	ustawa			tak	
HU	rozporządzenie	tak		tak	obowiązkowe
SL	ustawa	tak			dobrowolne: przy tworzeniu regionów wolnych od GMO obowiązkowe przy tworzeniu regionów z uprawniami GMO
LU	dekret		tak, 2 miesiące wcześniej		
LV	ustawa		tak, 4 miesiące wcześniej	tak	
BE	ustawa	tak		tak	tak, przy tworzeniu regionów wolnych od GMO
IT	dekret		tak, 30 dni wcześniej wraz z planem współlistnienia	tak	tak, aby nie stosować działań w ramach współlistnienia
DK	ustawa		tak	tak	tak

Do końca 2005 r. zgłoszono 20 projektów aktów prawnych. W 10 przedstawionych przypadkach Komisja uznała, że zgłoszone środki mogą stanowić przeszkodę dla swo-

bodnego przepływu towarów; w czterech przypadkach Komisja nie zgłosiła tego typu zastrzeżeń.

Projekty rozwiązań prawnych w zakresie przepisów dotyczących odszkodowania i rekompensat w związku z prowadzeniem upraw upraw roślin genetycznie zmodyfikowanych

Środki na ubezpieczenia

Oplaty na fundusz kompensacyjny ponoszone przez farmerów uprawiających GMO (podatek od upraw GMO): DK

Fundusz kompensacyjny opłacany przez podmioty prywatne: PT, IE, FR, NL, UK

Indywidualne ubezpieczenie na wypadek szkód: AT*, LU

Odpowiedzialność prawna za szkody

Odpowiedzialność oparta o prawo cywilne: CZ, ES, HU, SK

Odpowiedzialność oparta o winę: AT*, DK, FR, NL

Wyłączna odpowiedzialność rolników uprawiających GMO: AT*, DE, IE, PL, UK

Wspólna odpowiedzialność: DE

Udowadnianie winy

Ciężar odpowiedzialności leży po stronie rolników uprawiających GMO: AT, DE, FR, IT

Ciężar odpowiedzialności leży po stronie rolników nie uprawiających GMO: IE, UK

Kary

Grzywny za niedostosowanie się do przepisów: AT, CZ, ES, FR, IT, LV, LT, LU, PL, PT, SK

Przykłady izolacji przestrzennych pomiędzy uprawami transgenicznymi a konwencjonalnymi i ekologicznymi wybranych gatunków roślin genetycznie zmodyfikowanych (proponując niektóre Państwa Członkowskie)

Państwo członkowskie	Odległości dla określonych gatunków				
	kukurydza	ziemniak	burak	rzepak	pszenica
NL	25 m – od upraw konwencjonalnych	3 m – od upraw konwencjonalnych	1,5 m – od upraw konwencjonalnych		
	250 m – od upraw ekologicznych	10 m – od upraw ekologicznych	3 m – od upraw ekologicznych		
CZ	70 m – od upraw konwencjonalnych lub 35 rzędów obsiewu	3 m – od upraw konwencjonalnych			
	200 m – od upraw ekologicznych	20 m – od upraw ekologicznych			

Państwo członkowskie	Odległości dla określonych gatunków				
	kukurydza	ziemniak	burak	rzepak	pszenica
SK	200 m + 6 m obsiewu – od upraw konwencjonalnych	20 m – od upraw konwencjonalnych	50 m – od upraw konwencjonalnych	400 m – od upraw konwencjonalnych	
	300 m lub 28 obsiewu – od upraw ekologicznych	20 m – od upraw ekologicznych	50 m – od upraw ekologicznych	600 m – od upraw ekologicznych	
HU	400 m od upraw konwencjonalnych				
	800 m odległości od obszarów Natura 2000				
SL	ma decydować ministerstwo w decyzjach				
IE	50 m od upraw konwencjonalnych	20 m od upraw konwencjonalnych	6 m od upraw konwencjonalnych		6 m od upraw konwencjonalnych
	75 m od upraw ekologicznych	30 m od upraw ekologicznych	9 m od upraw ekologicznych		9 m od upraw ekologicznych
DE	150 m od upraw konwencjonalnych				
	300 m od upraw ekologicznych				
LV	200 m od upraw konwencjonalnych	20m od upraw konwencjonalnych	100m od upraw konwencjonalnych	4 km od upraw konwencjonalnych	
	400 m od upraw ekologicznych	200 od upraw ekologicznych	200m dla Natura 2000 3 km od plantacji nasiennych	6 km od upraw ekologicznych	
P	200 m lub 24 rzędy obsiewu dla upraw konwencjonalnych, zasiewy rozłożone w czasie				
	300 m lub 28 rzędów obsiewu dla upraw ekologicznych	40 m od upraw ekologicznych			
DK	200 m od upraw konwencjonalnych	20 m od upraw konwencjonalnych			

AT = Austria, AT* = tylko wybrane regiony Austrii, BE = Belgia, CZ = Republika Czeska, DE = Niemcy
DK = Dania, EE = Grecja, ES = Hiszpania, FI = Finlandia, HU = Węgry, IE = Irlandia, IT = Włochy,
LT = Litwa, LU = Luxemburg, NL = Holandia, PL = Polska PT = Portugalia, SE = Szwecja, SL = Słowenia,
SK = Słowacja, UK = Wielka Brytania

Założenia systemu kontrolnego

Zgodnie z Zaleceniami 2003/556/WE, Państwa Członkowskie powinny stworzyć krajowy system kontrolny, który będzie gwarantować prawidłowe wdrażanie przepisów dotyczących koegzystencji.

Pełny system kontrolny powinien obejmować fazę produkcji i wytwarzania materiału genetycznie zmodyfikowanego oraz fazę obrotu materiałem genetycznie zmodyfikowanym.

W przypadku uprawy roślin genetycznie zmodyfikowanych kontrola powinna obejmować:

- dokumenty dotyczące nabycia i zbycia użytego do siewu materiału,
- uprawę, w tym:
 - a) zachowanie izolacji przestrzennej od upraw roślin niezmodyfikowanych genetycznie;
 - b) monitorowanie działek rolnych sąsiadujących z uprawami GMO, zgodnie z obowiązującą izolacją;
- odpowiednie oznakowanie miejsca magazynowania roślin i produktów roślinnych zmodyfikowanych genetycznie;
- sprawdzenie stanu czystości maszyn do zbioru i sprzętu do transportu oraz pomieszczeń magazynowych. w celu eliminacji niekontrolowanego przemieszania się materiału zmodyfikowanego z materiałem niezmodyfikowanym.

Po zakończeniu uprawy działka powinna być kontrolowana celem eliminacji samosiewów, które mogą się pojawiać w następnych latach.

W fazie obrotu materiału genetycznie zmodyfikowanego, kontroli powinny być poddawane etapy:

- przetwórstwa
- składowania
- dystrybucji

Kontroli powinny być poddawane dokumenty towarzyszące obrotowi, z których wynikać powinno, że mamy do czynienia z materiałem genetycznie zmodyfikowanym.

Zarówno na etapie produkcji jak i obrotu, przy pojawiających się wątpliwościach, kontrolujący powinni pobierać próbki do analiz laboratoryjnych.

Notatki

